

4/ **ΧΑΛΚΗ** / ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 13-14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025

ΤΑΜΑΡΕΣ ΚΑΛΑΪΔΑΣ

▲ Η αρπίστρια Γιώγα Τσαγαρά και ο φλαουτίστας Νίκος Νικόπουλος στην εναρκτήρια συναυλία, το Σάββατο 6 Σεπτεμβρίου

Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 4ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΙΤΙΚΗ ΧΑΛΚΗ, ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΣΟΛΙΣΤ

Οι πρώτοι ήχοι που ακούστηκαν το περασμένο Σάββατο στο 4ο Φεστιβάλ Μουσικής, στη μικρή προμενάδα της Χάλκης, προέρχονταν από έναν Αργεντινό που έζησε στο Παρίσι ακούγοντας τη συμβουλή των δασκάλων του να φέρει στο προσκήνιο τη μουσική της γενέτειράς του. Ο Ατορ Πιατσόλα έδινε τον τόνο στο πρόγραμμα της έναρξης, όπου η αρπίστρια Γιώγα Τσαγαρά και ο φλαουτίστας Νίκος Νικόπουλος από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών απέδωσαν συνθέσεις των Σεν Σανς, Ραβί Σανκάρ, Τζο Χισαίσι και Ζακ Ιμπέρ: δημιουργών, δηλαδή, που έριξαν γέφυρες ανάμεσα στα μουσικά είδη, αλλά και τις διαφορετικές ηπείρους. Ο Γάλλος Σεν Σανς, για παράδειγμα, όπως εξηγούσε ο Ν. Νικόπουλος κατά την παρουσίαση της συναυλίας, έγραψε το έργο για βιολί και φλάουτο (που προφανώς προσαρμόστηκε για άρπα) ώστε να αποδοθεί από τις αδελφές Αϊόλερ, αυστριακής καταγωγής. Και ο Ιάπωνας Χισαίσι υπέγραψε τη μουσική για το animation «Το αγόρι και ο ερωδίας» του Χαγιάο Μιγιαζάκι «σκολιάζοντας» την πορεία προς την ενηλικίωση για τους νέους όχι μόνο της Ιαπωνίας.

Η βραδιά δεν ανήκε στη μουσικοκριτική, αλλά στη μικρή κοινότητα που δημιουργήθηκε για τέταρτη χρονιά: παρέες καλλιτεχνών, επισκέπτες που γνωρίζουν πλέον τη μουσική πρόταση του νησιού (όπως οι δύο Αθηναίοι που επιλέγουν την περίοδο διαμονής ώστε να συμπίπτει με

τη διοργάνωση), ξένοι που ανακαλύπτουν το Φεστιβάλ κατά τη διάρκεια των διακοπών τους. Την ώρα που οι δύο μουσικοί έπαιζαν τα έργα των σημαντικών συνθετών, για να καταλήξουν σε ένα medley με μοτίβα του Μίκη Θεοδωράκη («Κοιμήσου, αγγελοῦδι μου», «Καημός», «Σε πότμα ροδόσταμο», «Χρυσοπράσινο φύλλο»), οι θαμώνες των γειτονικών καταστημάτων και μπαρ έρχιναν τα γράδα. Οι φωνές «έσβηναν» και οι περίοικοι άφηναν τον πρώτο λόγο στους φιλοξενούμενους. Δείγμα και αυτό για το πώς η κοινότητα ενός ακριτικού νησιού αγκαλιάζει την προσπάθεια να ακουστεί όχι μόνο επειδή αποτελεί ένα απώτατο όριο νησιωτικότητας, αλλά επειδή μπορεί να έχει το δικό της μουσικό φεστιβάλ με αξιώσεις. Ενας από τους «πρωταγωνιστές» του μάλιστα εξιστορούσε στην ομιλία - δημοσιογραφική και όχι μόνο - την έμπνευση της διοργάνωσης.

Ήταν πριν από αρκετά χρόνια σε ένα υπαίθριο σημείο του λιμανιού όταν ο αείμνηστος Δημήτρης Κρεμαστίνος, γέννημα θρέμμα του νησιού, φαντάστηκε να κατακλύζουν τον χώρο ήχοι από μία αυτοσχέδια συναυλία κλασικής μουσικής. Αυτοί ταίριαζαν στη φυσική «σκηνή» που δημιουργούσε το ίδιο το λιμάνι της Χάλκης. Μια σκέψη που είχε εκμυστηρευτεί, ανάμεσα σε άλλους, και στον στενό συνεργάτη του τότε Αγγελο Φραγκάκη. Ο τελευταίος είχε γεννηθεί επίσης στη Χάλκη, είχε χτίσει τις παιδικές του φίλιες στη Χωράφα με μπίλιες και άλλα παιχνίδια, ενώ είχε νιώσει από πρώτο χέρι την ντε φάκτο απομόνωση των νησιωτών με την

παντελή έλλειψη πρωτοβάθμιων δομών υγείας.

Και ήταν λίγα μέτρα πιο μακριά, σε ένα άλλο υπαίθριο σημείο, που το περασμένο Σάββατο ξεκινούσε το 4ο Φεστιβάλ, με καλλιτεχνικό υπεύθυνο τον Νίκο Χαλιάσα, μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Σε ένα σημείο με προφανή συμβολική σημασία: την οικία Δημήτρη Κρεμαστίνου, το δόγμα του οποίου άλλωστε φέρει το Φεστιβάλ (τιμώντας έτσι τον πρώην υπουργό Υγείας που, εκτός άλλων, δημιούργησε μονάδες του ΕΚΑΒ για αεροδιακομιδές ασθενών από τη νησιωτική και απομακρυσμένη ηπειρωτική Ελλάδα). Ο αλλοτινός συνεργάτης του είναι πλέον ο δήμαρχος του νησιού - ο οποίος μάλιστα δεν μπορούσε να παραστεί στην έναρξη, επειδή εκείνη την ημέρα ταξίδευε για τη Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης (επιστρέφοντας, όπως αποδείχθηκε, με την πρωθυπουργική ανακοίνωση για μείωση του ΦΠΑ κατά 30% σε ακριτικές νησιωτικές περιοχές κάτω των 20.000 κατοίκων - ως γνωστόν, η Χάλκη έχει καταγεγραμμένο πληθυσμό 478 κατοίκων).

Η συνέχεια του Φεστιβάλ δόθηκε με το ρεσιτάλ για τρεις κιθάρες του Δημήτρη Σουκαρά, προερχόμενου απ' το Λονδίνο, στον περίβολο του Αγίου Νικολάου, με έργα, εκτός άλλων, των Μπαχ, Jorge Cardoso, Ερίκ Σατί, Μίκη Θεοδωράκη, Belle Chen. Την περασμένη Δευτέρα, εξάλλου, σειρά είχε το αφιέρωμα στην κινηματογραφική μουσική, όπου οι συγκεντρωμένοι ξαναθυμήθηκαν τα μοτίβα των Νίνο Ρότα, Ενιο Μορικόνε, Α.Μπερνστάιν, Πιοβάνι, αλλά και του Μίκη Θεοδωράκη («Φαίδρα», «Les amants

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΟΥΛΓΕΡΙΔΗ

▲ Το κουιντέτο εγχόρδων από μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Σόφιας

Ο Νίκος Χαλιάσας διευθύνει την Καμεράτα Junior και μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών στη συναυλία λήξης, την περασμένη Τετάρτη

Η Βάσια Ζαχαροπούλου και ο Σπύρος Κλείσας στο αφιέρωμα της κινηματογραφικής μουσικής

▲ Ο Δημήτρης Σουκαράς στο ρεσπάλ κιθάρας της δεύτερης ημέρας

info

Το Φεστιβάλ τελεί υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Τασούλα. Διοργανώνεται από την p-art of the solution AMKE, σε συνεργασία με τον Δήμο Χάλκας, με την οικονομική υποστήριξη του υπουργείου Πολιτισμού και τη στήριξη της Βουλής των Ελλήνων, της Γενικής Γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, της Περιφερειακής Ενότητας Δήμων Ν. Αιγαίου και της Αναπτυξιακής Δωδεκανήσου

de Teruel», «Luna de miel»). Ερμήνευσε το Κουιντέτο Ξύλινων Πνευστών της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών με τη σύμπραξη του Σπύρου Λάμπουρα (κρουστά), ενώ τραγούδησαν η Βάσια Ζαχαροπούλου και ο Σπύρος Κλείσας. Η Τρίτη ανήκε στους μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και τους συναδέλφους τους από τη Φιλαρμονική της Σόφιας, στο πλαίσιο του προγράμματος «Θεσσαλονίκη - Σόφια: βαλκανική γέφυρα πολιτισμού». Το «κράμα» που παρουσίασαν υπό τη μορφή του κουιντέτου εγχόρδων, στα σκαλιά του Αγίου Νικολάου, περιλάμβανε το «Divertimento, KV318» του Μότσαρτ, τη «Σονάτα No 1 σε σολ μείζονα» του Ροσσίνι, τα «Sketches» του βούλγαρου συνθέτη Μάριν Γκολεμίνοβ και τους «Πέντε ελληνικούς χορούς» του Νίκου Σκαλκώτα. Ήταν μια καλή ευκαιρία ακόμη και για τους ακροατές με εξασκημένο μουσικό αφτί να ακούσουν «αλλιώς» τις συγκεκριμένες συνθέσεις. Στο κλείσιμο της διοργάνωσης είχε προβλεφθεί ένα δεύτερο αφιέρωμα για την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννηση του Μίκη Θεοδωράκη (29 Ιουλίου 1925). Η συναυλία της λήξης στο λιμάνι, λοιπόν, δόθηκε με τη σουίτα από το μπαλέτο «Ζορμπάς» του κορυφαίου συνθέτη και έναν κύκλο τραγουδιών του, τα οποία απέδωσαν η Μπέττυ Χαρλαύτη και ο Παναγιώτης Πετράκης (τραγούδι), ο Τάσος Νάνος (μπουζούκι), η Camerata Junior και η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, υπό τη διεύθυνση του Ν. Χαλιάσα.

ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ «ΠΡΑΣΙΝΗ». Ενα διαφορετικό στιγμιότυπο από την καθημερινότητα της Χάλκας αναδεικνύει το «άλλο πρόσωπό» της για τους ανυποψίαστους επισκέπτες: είναι το μικρό ηλεκτρικό αυτοκίνητο του αστυνομικού τμήματος που διασχίζει τον δρόμο πάνω από την παραλία. Πίσω από αυτά την εικόνα κρύβεται η πρωτοβουλία Gr-eco Islands, στο πλαίσιο της οποίας το νησί μετατρέπεται σταδιακά σε τόπο αειφόρου και κυκλικής ανάπτυξης (το υπενθυμίζει η πινακίδα που υποδέχεται και «αποκαιρετά» τους τουρίστες λίγα μέτρα πριν από την αποβάθρα όπου δένουν τα πλοία). Σημείο εκκίνησης ήταν ο Σεπτέμβριος του 2020, όταν στη Χάλκη δημιουργήθηκε η πρώτη Ενεργειακή Κοινότητα στα Δωδεκάνησα – το «Κάλχιον» –, με μέλη τους ίδιους τους Χαλκίτες. Τον Απρίλιο του 2022, όπως μαθαίνουμε, ακολούθησε η υπογραφή σύμβασης για το φωτοβολταϊκό πάρκο του νησιού, ισχύος 1MW, την κατασκευή του οποίου ανέλαβε ο όμιλος της ΔΕΗ. Η ενέργεια που παράγεται στο πάρκο

διοχετεύεται πλέον με υποβρύχιο καλώδιο στη Ρόδο και «επιστρέφει» στα μέλη της Κοινότητας με εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να μειώσουν αισθητά τους λογαριασμούς του ρεύματος. Το αριθμητικό δεδομένο που αναζητήσαμε για να έχουμε μία τάξη μεγέθους αντιστοιχεί σε εξοικονόμηση 180.000 - 250.000 ευρώ ετησίως για τους κατοίκους, τις επιχειρήσεις και τον δήμο. Παράλληλα, το πάρκο έχει συμβάλει στη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα κατά 2.246 κιλά. Γι' αυτό και η Χάλκη θα λειτουργήσει ως πρότυπο για άλλα 39 νησιά σε όλη τη χώρα.

Η ανάβαση προς την παραλία Κάνια, βορειότερα από το κέντρο του Εμπορείου, αποκαλύπτει μία άλλη διάσταση σ' αυτό τον κύκλο βιώσιμης ανάπτυξης. Οι μονάδες αφαλάτωσης είναι εξοπλισμένες με σύγχρονη τεχνολογία και επιτρέπουν την παραγωγή πόσιμου νερού με χαμηλό ενεργειακό κόστος. Επιπλέον το σύστημα εξυπνης διαχείρισης του υδάτινων πόρων επιτρέπει την παρακολούθηση της κατανάλωσης σε πραγματικό χρόνο. Έτσι, για παράδειγμα, οι υπεύθυνοι γνωρίζαν ότι κατά το πρόσφατο πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη – το οποίο λειτουργεί σαν συναπάντημα για τους απανταχού Χαλκίτες – η κατανάλωση έφτασε στα όριά της, αλλά το σύστημα άντεξε.

Το επόμενο πρότζεκτ αναμένεται να είναι η αναβίωση ενός μεσαιωνικού χωριού στα βουνά της Χάλκας. Το γνωστό απλώς και ως «Χωριό» βρίσκεται στην πλαγιά ενός λόφου, στην κορυφή του οποίου δεσπόζει το μεσαιωνικό κάστρο, χτισμένο από τους Ιωαννίτες Ιππότες επάνω στα ερείπια της αρχαίας ακρόπολης. Στόχος της αναβίωσης δεν είναι αυτός που θα ανέμεναν οι περισσότεροι. «Όχι να αυξηθεί η τουριστική κίνηση ή να χτιστούν εξοχικά ή να φυτρώσουν ενοικιαζόμενα AirBNB», εξηγεί ο 51χρονος δήμαρχος. Αλλά η μόνιμη εγκατάσταση, με την προσέλκυση νέων κατοίκων, οικογενειών και επιχειρηματιών. Η πρόκληση θα απευθυνεται, δηλαδή, σε εργασιακούς νομάδες, καλλιτέχνες και φοιτητές, που μπορούν να εργαστούν από απόσταση σε ένα πρότυπο hub.

Την ώρα που κάνουμε μία τελευταία βόλτα στον παραλιακό πεζόδρομο της Χάλκας ακούγονται οι νότες από τις πρόβες των μουσικών για την επόμενη συναυλία. Στο απώτατο άκρο της νησιωτικής χώρας, όπως το θέλει μία στερεοτυπική αντίληψή μας. Εκεί που για πολλούς τελειώνει ο χάρτης. Εκτός αν αντιστρέψει κανείς την αίσθηση: εκεί όπου ξεκινά μία ακόμη μουσική – και όχι μόνο – οδύσσεια.